S&P 3HW

Hoofdstuk 8: Socialisatie

Niemand wordt geboren met de kennis hoe je je gedraagt aan tafel, in de klas of op een feest. Dat leer je: eerst thuis, later op school, bij je vrienden en via de media. In dit hoofdstuk kijk je als socioloog naar dat leerproces. Welke regels gelden er in een samenleving, wie geeft ze door, en hoe worden ze zo vanzelfsprekend dat je ze niet meer opmerkt?

Je ontdekt ook dat je een heleboel ongeschreven regels kent, zonder dat iemand ze je ooit heeft uitgelegd.

Wat moet je kunnen?

- Formele en informele normen van elkaar onderscheiden, en bij een waarde passende normen geven.
- Uitleggen wat een institutie is, en de kenmerken van een institutie toepassen op de school.
- Uitleggen wat socialisatie is, en enculturatie, acculturatie en primaire socialisatie herkennen in voorbeelden.
- Het play-stadium en het game-stadium van Mead uitleggen, en uitleggen wat een breaching experiment zichtbaar maakt.
- Secundaire en tertiaire socialisatie herkennen, en de rol van de peergroep, de school en de media uitleggen.
- Een enquête opstellen met goed geformuleerde gesloten vragen, en uitleggen wat een representatieve steekproef is.

Inhoud

1. Les 1: Normen en instituties
2. Les 2: Wat is socialisatie?
3. Les 3: Rollen spelen en ongeschreven regels
4. Les 4: Vrienden, school en media
5. Les 5: Een enquête opstellen

Vaktermen

Les 1: Normen en instituties

Wat moet je kunnen?

- ✓ Bij een waarde passende normen geven
- ✓ Formele en informele normen van elkaar onderscheiden
- ✓ Uitleggen wat een institutie is, en de vijf kenmerken toepassen op de school

Wat denk jij?

Vraag 1 **Je schoolreglement zegt dat je op tijd komt. Nergens staat dat je "goeiemorgen" zegt als je de klas binnenkomt. Toch doen de meeste leerlingen het. Waarom, denk je?**

Waarden en normen: herhaling

In hoofdstuk 1 leerde je het verschil tussen een **waarde** (iets wat een groep belangrijk vindt) en een **norm** (een gedragsregel die bij die waarde past). Bij één waarde passen meestal meerdere normen. En omgekeerd kan één norm bij meer dan één waarde passen.

Waarde	Situatie	Normen
Gezondheid	Op school	Je rookt niet op de speelplaats. Je drinkt water in plaats van frisdrank.
Privacy	Op sociale media	Je deelt geen foto van iemand zonder het te vragen. Je leest de gsm van een ander niet.
Solidariteit	In de buurt	Je doet boodschappen voor een zieke buurvrouw. Je geeft aan een inzamelactie.

Vraag 2 **Kies de waarde respect. Geef twee normen die erbij passen: één in de klas, en één op het openbaar vervoer.**

Formele en informele normen

Normen verschillen in hoe ze vastgelegd zijn.

Formele norm	een norm die in een wet of een reglement staat. Wie hem overtreedt, krijgt een sanctie. Bijvoorbeeld: je mag niet door het rood rijden; je komt op tijd op school.
Informele norm	een norm die nergens opgeschreven is, maar die de meeste mensen toch volgen. Wie hem overtreedt, krijgt geen straf, maar wel afkeuring: een vreemde blik, een opmerking, uitgelachen worden. Bijvoorbeeld: je zegt goeiedag als je iemand kent; je onderbreekt niemand die aan het woord is.

Vraag 3 **Is dit een formele of een informele norm?**

Kies uit: Formele norm · Informele norm

1. Je mag niet roken in een café.

   Antwoord: _____

2. Je bedankt iemand die de deur voor je openhoudt.

   Antwoord: _____

3. Je moet een fietshelm dragen op de speedpedelec.

   Antwoord: _____

4. Je kijkt in een lift niet de hele tijd naar de andere mensen.

   Antwoord: _____

5. Je gooit je afval niet op straat.

   Antwoord: _____

6. Je komt niet in je pyjama naar een verjaardagsfeest.

   Antwoord: _____

Instituties

Waarden en normen zweven niet zomaar rond in een samenleving. Ze worden doorgegeven door instituties.

> **DEFINITIE**
> Een **institutie** is een maatschappelijk systeem dat waarden in de praktijk brengt, en ze doorgeeft van de ene generatie aan de volgende.

Denk aan grote organisaties, zoals de school, het gerecht of de media. Maar ook een kleine groep, zoals het gezin, werkt als een institutie. Je kent ze al uit het bio-ecologisch model van Bronfenbrenner: daar zag je hoe ze een kind beïnvloeden.

Vijf kenmerken

Een institutie heeft vijf kenmerken. Zo zie je ze in de school:

Kenmerk	In de school
1. Ze bepaalt haar doelen, en de manier om ze te bereiken	Leerlingen leren kennis en vaardigheden. Of dat gelukt is, toon je met toetsen en examens.
2. Ze bepaalt wie wat doet, en hoe de mensen zich tot elkaar verhouden	Er zijn leerlingen, leerkrachten, een directie, opvoeders en een secretariaat. Iedereen heeft een eigen taak.
3. Er ontstaan netwerken tussen de mensen	Je kent je klasgenoten, je leerkrachten, de leerlingen van andere klassen.
4. Wie afwijkt van de regels, krijgt een sanctie	Wie spijbelt of te laat komt, moet zich melden of krijgt een sanctie.
5. Ze schept verwachtingen	Leerkrachten verwachten dat je je taken maakt. Jij verwacht dat zij hun les voorbereiden.

Beperkend en bevrijdend

Een institutie legt je beperkingen op. Op school moet je op tijd komen, de hele dag op een stoel zitten, en je mag niet praten wanneer je wilt. Maar een institutie is ook **bevrijdend**. Je hoeft niet elke dag zelf te bedenken wat je moet leren, wanneer de les begint of hoe je je gedraagt: dat ligt al vast. Daardoor zorgen instituties voor **stabiliteit** in een samenleving.

Vraag 4 **Stel je voor dat er geen school bestond, en dat je zelf moest uitzoeken wat je nodig hebt om volwassen te worden. Wat zou moeilijk zijn? Wat zou je missen?**

Oefenen

Vraag 5 **Kies een andere institutie dan de school: een sportclub, een jeugdbeweging, een ziekenhuis, of je gezin. Pas twee kenmerken van een institutie erop toe.**

Les 2: Wat is socialisatie?

Wat moet je kunnen?

- ✓ Uitleggen wat socialisatie is
- ✓ Enculturatie en acculturatie van elkaar onderscheiden
- ✓ Uitleggen wat een kind leert in de primaire socialisatie, en hoe het gezin daarbij helpt

Wat denk jij?

Vraag 1 **Wat heb jij thuis geleerd, wat je vrienden misschien anders hebben geleerd? Denk aan eten, feesten, taal of omgangsvormen.**

Socialisatie

> **DEFINITIE**
> **Socialisatie** is het leerproces waarin je de waarden, normen, tradities, gewoonten, kennis en vaardigheden leert die je nodig hebt om mee te doen in een samenleving.

Socialisatie begint bij je geboorte, en stopt eigenlijk nooit. Ook als volwassene leer je nog nieuwe regels: op een nieuw werk, in een nieuw land, als je zelf ouder wordt.

Socialisatie is ook **cultuuroverdracht**: zo geeft een samenleving door wat ze belangrijk vindt.

Enculturatie en acculturatie

Enculturatie	socialisatie binnen je eigen samenleving. Je leert de cultuur waarin je opgroeit. Bijvoorbeeld: een kind in Brussel leert dat je op 6 december Sinterklaas viert, of dat je op zondag bij oma gaat eten.
Acculturatie	je leert een nieuwe cultuur kennen als je al opgegroeid bent in een andere. Je past je (gedeeltelijk) aan, en neemt nieuwe gewoonten over. Bijvoorbeeld: een jongere die op zijn veertiende uit Syrië naar België komt, leert in de onthaalklas Nederlands, en hoe het er hier op school aan toegaat.

Acculturatie betekent niet dat je je eigen cultuur moet vergeten. Veel mensen leven met twee (of meer) culturen, en kiezen uit elk wat bij hen past. In Brussel is dat eerder de regel dan de uitzondering.

Primaire socialisatie

> **DEFINITIE**
> **Primaire socialisatie** is de socialisatie in de kinderjaren, meestal in het gezin. Een kind leert er de algemene vaardigheden en de eerste waarden en normen die het nodig heeft om mee te doen in de samenleving.

Wat leert een kind in de primaire socialisatie?

- **Vaardigheden**: praten (de taal van zijn omgeving), eten met een lepel of met mes en vork, zich aankleden, naar het toilet gaan.
- **Waarden en normen**: beleefd zijn ("wat zeg je dan?"), je handen wassen, respect voor ouderen, delen met je broer of zus.

Prentenboeken

Ook prentenboeken socialiseren. In hoofdstuk 5 zag je waarom voorlezen zo belangrijk is voor de taal van een peuter. Maar een verhaal leert ook wat goed en slecht is. In veel prentenboeken beleven dieren avonturen. Omdat ze zich gedragen als mensen, herkent een kind zichzelf erin, en leert het ongemerkt een heleboel waarden en normen.

Vraag 2 **Denk aan een prentenboek, een tekenfilm of een sprookje uit je kindertijd. Welke waarde of norm leerde je eruit?**

Zonder socialisatie

Wat gebeurt er als een kind die primaire socialisatie mist? In hoofdstuk 2 leerde je over Genie en over **wolfskinderen**: kinderen die zonder (veel) menselijk contact opgroeiden.

Genie werd tot haar dertiende opgesloten in een lege kamer, en bijna niemand sprak met haar. Toen ze gevonden werd, kon ze bijna niet praten. Ze kon niet goed kauwen, en liep onzeker. Ze spuwde waar ze stond, en liep op vreemden af om ze aan te raken.

Vraag 3 **Welke van die dingen leert een kind normaal in de primaire socialisatie? Gaat het om vaardigheden, of om normen? Leg uit wat het verhaal van Genie toont.**

Les 3: Rollen spelen en ongeschreven regels

Wat moet je kunnen?

- ✓ Het play-stadium en het game-stadium van Mead uitleggen, met een voorbeeld
- ✓ Uitleggen wat een significant other en de generalized other zijn
- ✓ Uitleggen wat een breaching experiment zichtbaar maakt

Wat denk jij?

Vraag 1 **Een meisje van vier zet haar knuffel aan tafel, en zegt met een strenge stem: "Eerst je boterham opeten, en dan pas een koekje!" Wie speelt ze na, denk je? En wat leert ze daarvan?**

George Herbert Mead

De Amerikaanse filosoof en socioloog **George Herbert Mead** (1863–1931) onderzocht hoe een kind leert wie het is, en hoe het de regels van de samenleving leert. Volgens hem gebeurt dat vooral door te spelen. Hij beschreef twee stadia.

Het play-stadium

> **Definitie**
> In het **play-stadium** speelt een kind de rol na van een belangrijke persoon uit zijn omgeving, een **significant other** (een betekenisvolle ander): een ouder, een broer of zus, de juf.

Een kleuter speelt dat hij de juf is, of de dokter, of de buschauffeur. Je kent het doe-alsofspel uit hoofdstuk 6. Het kind speelt daarbij **twee rollen**: die van de significant other, en die van zichzelf. Zijn pop, zijn knuffel of zijn kleine broer krijgt de rol van het kind.

Daardoor leert het kind zichzelf zien **door de ogen van een ander**: "Wat vindt mama ervan als ik mijn boterham niet opeet?" Zo begint het een beeld van zichzelf te vormen. Je ziet jezelf als het ware in een spiegel: in de reacties van de mensen rond je.

Het game-stadium

> **DEFINITIE**
> In het **game-stadium** speelt een kind spelletjes met meerdere rollen en vaste regels, samen met anderen. Het leert zichzelf zien vanuit de groep als geheel: de **generalized other** (de veralgemeende ander).

Denk aan voetbal, tikkertje of verstoppertje. Voor het spel begint, verdelen de kinderen de rollen: wie is de keeper, wie moet tikken? En ze spreken de regels af. Een kind moet nu niet één persoon begrijpen, maar alle rollen tegelijk: wat doet de keeper, wat doen de verdedigers, wat verwacht het team van mij? Wie zich niet aan zijn rol of aan de regels houdt, wordt uitgesloten: "Je speelt vals, je mag niet meer meedoen."

Zo leert een kind wat "de groep" verwacht, en later wat de hele samenleving verwacht. Dat is de generalized other.

Regels worden vanzelfsprekend

Na een tijdje voelen de regels niet meer als iets wat je opgelegd wordt. Ze lijken gewoon vanzelfsprekend: je wilt zelf niet vals spelen. Sociologen noemen dat **internaliseren**: je maakt de regels je eigen.

Dat geldt niet alleen voor spelletjes. Ook de normen van de samenleving internaliseer je. Zo goed zelfs, dat je niet meer merkt dat het regels zijn.

Vraag 2 **Is dit het play-stadium of het game-stadium?**

Kies uit: Game-stadium · Play-stadium

1. Een jongen van vier draagt de schoenen van zijn papa, en zegt: "Ik ga nu naar mijn werk!"

   Antwoord:

2. Zes kinderen spelen verstoppertje. Ze spreken af tot hoeveel je telt, en waar je niet mag verstoppen.

   Antwoord:

3. Een meisje van drie geeft haar pop een spuitje: "Even flink zijn, het doet geen pijn."

   Antwoord:

4. Een jongen van negen weet in een basketbalmatch precies waar hij moet staan als zijn ploeg verdedigt.

   Antwoord:

Ongeschreven regels zichtbaar maken

Hoe weet je welke ongeschreven regels je allemaal kent? Door ze te breken.

In de jaren 1960 vroeg de Amerikaanse socioloog **Harold Garfinkel** aan zijn studenten om zich thuis een tijdje te gedragen als een beleefde huurder: heel formeel, "meneer" en "mevrouw" zeggen tegen hun ouders, vragen of ze iets uit de koelkast mochten nemen, alleen praten als iemand iets vroeg. Hun familie was verbaasd, en daarna boos of ongerust: "Ben je ziek?" "Waarom doe je zo gemeen?" Niemand had ooit gezegd dat je thuis níet zo beleefd moet zijn. Toch voelde iedereen meteen dat er een regel gebroken werd.

> **DEFINITIE**
> Een **breaching experiment** is een experiment waarin iemand met opzet een ongeschreven regel breekt, om te zien hoe de anderen reageren. Zo wordt de regel zichtbaar.

Drie situaties:

1. Je stapt in een lift, en gaat met je rug naar de deur staan, met je gezicht naar de andere mensen.
2. Je gaat op een lege bus vlak naast de enige andere reiziger zitten.
3. Je beantwoordt "Hoe gaat het?" met een uitleg van vijf minuten over al je problemen.

Vraag 3 **Welke ongeschreven regel breek je in elke situatie? Hoe zouden de mensen rond je reageren, denk je?**

Les 4: Vrienden, school en media

Wat moet je kunnen?

- ✓ Uitleggen wat secundaire socialisatie is, en welke rol de school en de peergroep spelen
- ✓ Uitleggen wat tertiaire socialisatie is, met een voorbeeld uit de media
- ✓ Primaire, secundaire en tertiaire socialisatie herkennen in voorbeelden

Wat denk jij?

Vraag 1 **Van wie heb jij de meeste dingen geleerd over hoe je je kleedt, welke muziek je luistert en welke woorden je gebruikt: van je ouders, van je vrienden, of van sociale media? Motiveer je antwoord.**

Secundaire socialisatie

DEFINITIE

Secundaire socialisatie is de socialisatie buiten het gezin: op school, bij vrienden, in een sportclub of jeugdbeweging. Je leert er hoe je je gedraagt in groepen buiten je gezin, met andere regels en andere rollen.

Op school leer je niet alleen lezen en rekenen. Je leert ook op je beurt wachten, samenwerken met mensen die je niet zelf kiest, en je houden aan regels die voor iedereen gelden. In les 1 zag je hoe de school als institutie werkt.

De peergroep

DEFINITIE

Een **peergroep** is een groep leeftijdsgenoten met gemeenschappelijke interesses, bijvoorbeeld je vriendengroep.

Hoe ouder je wordt, hoe belangrijker de peergroep. In hoofdstuk 7 zag je dat een schoolkind zich vergelijkt met de groep, en zo zijn zelfbeeld vormt. De peergroep is een plek om te **experimenteren**: met kleding, muziek, taal, en met gedrag dat thuis misschien niet mag. In een vriendengroep gelden soms andere normen dan thuis:

wie in de groep wil horen, past zich aan.

Dat kan positief zijn: je leert wie je bent, buiten je gezin. Maar het kan ook leiden tot groepsdruk, of tot uitsluiten wie niet past, zoals bij pesten.

Tertiaire socialisatie

> **DEFINITIE**
> **Tertiaire socialisatie** is de socialisatie via de media: televisie, films, games, YouTube en sociale media.

Ook de media leren je hoe de samenleving werkt, welke waarden belangrijk zijn, en wat "normaal" is.

Soms is dat de bedoeling. **Sesamstraat** werd in 1969 in de Verenigde Staten bedacht om kinderen, en vooral kansarme kinderen, voor te bereiden op school: tellen, letters, samen delen. Graaf Tel leert peuters en kleuters tellen, Bert en Ernie tonen hoe je ruzie bijlegt.

Maar vaak gebeurt het ongemerkt. Een reclame toont hoe een "gelukkig gezin" eruitziet. Een influencer toont wat "mooi" is, en wat je moet hebben om erbij te horen. Een tekenfilm toont wie de held is, en wie de schurk.

Vraag 2 **Kies een programma, een game, een YouTube-kanaal of een influencer die jij (of een jonger broertje of zusje) vaak bekijkt. Welke waarden of normen geeft het door? Is dat de bedoeling van de makers, denk je?**

Oefenen

Vraag 3 **Over welke soort socialisatie gaat het? Schrijf het juiste antwoord bij elk voorbeeld, en leg daarna in één zin uit waarom.**

Kies uit: Primaire socialisatie · Secundaire socialisatie · Tertiaire socialisatie

1. Een peuter leert van zijn papa dat je "dankjewel" zegt als je iets krijgt.

   Antwoord: _____ Waarom? _____

2. Een meisje van vijftien begint zich anders te kleden, zoals de meisjes uit haar nieuwe vriendengroep.

   Antwoord: _____ Waarom? _____

3. Een kind van acht leert uit een YouTube-video hoe je een verjaardagsfeest viert in een ander land.

   Antwoord: _____ Waarom? _____

4. In de jeugdbeweging leert een jongen dat je je tent mee opruimt, ook als het niet de jouwe is.

   Antwoord: _____ Waarom? _____

5. Een kleuter leert tellen tot tien door elke dag naar Sesamstraat te kijken.

   Antwoord: _____ Waarom? _____

6. Een kind leert thuis met mes en vork eten.

   Antwoord: _____ Waarom? _____

Les 5: Een enquête opstellen

Wat moet je kunnen?

- [object Object]
- Dubbele, onduidelijke en suggestieve vragen herkennen en verbeteren
- Uitleggen wat een steekproef is, en waarom ze representatief en anoniem moet zijn

Wat denk jij?

Een leerling wil weten hoeveel tijd zijn klasgenoten op sociale media doorbrengen. Hij vraagt: "Zit jij ook veel te veel op TikTok en Instagram?"

Vraag 1 **Wat is er mis met die vraag? Hoe zou jij ze stellen?**

Waarom een enquête?

In hoofdstuk 1 leerde je dat een **enquête** een vragenlijst is met meestal gesloten vragen, die veel mensen invullen.

- **Voordelen**: je verzamelt snel veel gegevens, en je kunt ze makkelijk verwerken en vergelijken. Je kunt ook verbanden zoeken: zitten jongens anders op sociale media dan meisjes?
- **Nadelen**: je gaat niet in de diepte (je kunt niet doorvragen), het is moeilijk om duidelijke vragen te stellen, en niet iedereen wil meewerken. Bij gevoelige vragen geven mensen ook vaak een **sociaal wenselijk** antwoord: wat goed klinkt, niet wat waar is (hoofdstuk 10).

Soorten vragen

Een enquête bestaat vooral uit **gesloten vragen**: vragen met vaste antwoordmogelijkheden. Zo kun je de antwoorden tellen.

Soort vraag	Voorbeeld
Filtervraag: aan het begin, om de groep op te delen	In welk jaar zit je? 1ste, 2de, 3de, 4de, 5de, 6de jaar
Meerkeuzevraag: één (of meer) antwoorden kiezen	Welke app gebruik je het meest? TikTok, Instagram, Snapchat, YouTube, WhatsApp, een andere
Schaalvraag: hoe sterk je akkoord bent, of hoe vaak iets gebeurt	"Ik vergelijk mezelf met wat ik op sociale media zie." Nooit, soms, vaak, altijd
Rangschikkingsvraag: in volgorde zetten	Zet in volgorde, van belangrijkst naar minst belangrijk: vrienden, ouders, school, sociale media

Met de **filtervraag** kun je later **subgroepen** vergelijken: antwoorden de leerlingen van het 1ste jaar anders dan die van het 6de?

Let bij een meerkeuzevraag op twee dingen:

- de antwoorden overlappen niet: niet "1 tot 2 uur" en "2 tot 3 uur", maar "1 uur tot minder dan 2 uur" en "2 uur tot minder dan 3 uur";
- elk mogelijk antwoord heeft een plaats. Zet er desnoods "een andere" of "weet ik niet" bij.

Een enkele **open vraag** mag, bijvoorbeeld helemaal aan het einde ("Wil je nog iets kwijt?"), maar die is moeilijk te verwerken.

Drie fouten

Dubbele vraag	je vraagt twee dingen tegelijk, dus je weet niet waarop iemand antwoordt. "Vind je TikTok leuk en leerrijk?" Beter: twee vragen.
Onduidelijke vraag	een woord kan verschillende dingen betekenen. "Gebruik je je gsm veel?" Wat is veel? Beter: "Hoeveel uur gebruikte je je gsm gisteren?"
Suggestieve vraag	de vraag duwt naar een bepaald antwoord. "Vind je ook dat influencers een slecht voorbeeld zijn?" Beter: "Wat vind je van influencers als voorbeeld?" met een schaal van "heel slecht" tot "heel goed".

Vraag 2 **Welke fout zit in deze vraag? Schrijf de fout bij de vraag, en schrijf daarna in het vak "Waarom?" een betere vraag.**

Kies uit: Dubbele vraag · Onduidelijke vraag · Suggestieve vraag

1. Speel je vaak games?

   Antwoord: _____ Waarom? _____

2. Volg je influencers en koop je wat zij aanraden?

   Antwoord: _____ Waarom? _____

3. Je bent het toch ook eens dat sociale media verslavend zijn?

   Antwoord: _____ Waarom? _____

4. Kijk je graag naar YouTube en Netflix?

   Antwoord: _____ Waarom? _____

5. Vind je ook dat de school de gsm terecht verbiedt?

   Antwoord: _____ Waarom? _____

Wie vraag je?

Je kunt zelden iedereen bevragen. Daarom kies je een **steekproef**: een kleinere groep die de enquête invult, de **respondenten**.

Wil je iets zeggen over de hele groep, dan moet je steekproef **representatief** zijn: ze lijkt op de hele groep, bijvoorbeeld in geslacht, leeftijd of studierichting. Hoe groter de steekproef, hoe zekerder je besluiten.

Maak je enquête **anoniem**: vraag geen namen. Zo krijg je minder sociaal wenselijke antwoorden.

Vraag 3 **Je wilt weten wat de leerlingen van je school vinden van het gsm-verbod. Je bevraagt 20 leerlingen van je eigen klas. Is dat een representatieve steekproef? Wat zou je anders doen?**

Verwerken

Met een online tool, zoals **Microsoft Forms** (dat je via Smartschool kunt gebruiken) of Google Forms, maak je de enquête, deel je een link of QR-code, en telt het programma de antwoorden voor je. Per vraag krijg je een tabel of een grafiek. Met een **filter** kun je subgroepen vergelijken, bijvoorbeeld het 1ste en het 6de jaar.

Schrijf bij elke grafiek in één of twee zinnen wat je ziet, en wees voorzichtig met je besluiten: een kleine steekproef zegt niet alles.

Onderzoeksopdracht: sociale media en wat je ervan leert

In les 4 leerde je dat ook de media ons socialiseren: **tertiaire socialisatie**. Hoe zit dat bij jongeren op jouw school? Je onderzoekt het met een enquête, in een groepje van drie.

1. **Onderzoeksvraag**: kies samen een vraag, bijvoorbeeld: "Welke waarden en normen leren leerlingen van onze school via sociale media?" of "Vergelijken jongeren zichzelf met wat ze op sociale media zien?"
2. **Vragen**: schrijf 6 tot 8 vragen, met minstens één filtervraag, één meerkeuzevraag en één schaalvraag. Geen namen.
3. **Nakijken**: laat een ander groepje je vragen controleren op de drie fouten. Verbeter ze.
4. **Afnemen**: zet je enquête in Microsoft Forms, en laat ze invullen door minstens 20 leerlingen uit andere klassen. Let op een representatieve steekproef.
5. **Verwerken**: maak bij elke vraag een grafiek, schrijf erbij wat je ziet, en beantwoord je onderzoeksvraag in een besluit van 5 à 8 zinnen. Gebruik de begrippen uit dit hoofdstuk.

De opdracht staat ook bij de **taken** op de hoofdstukpagina: een versie om in te typen, en een versie om af te drukken.

Je wordt beoordeeld op (20 punten)	
Onderzoeksvraag	Duidelijk, en past bij tertiaire socialisatie

Je wordt beoordeeld op (20 punten)	
Vragen	Verschillende soorten, geen dubbele, onduidelijke of suggestieve vragen
Steekproef	Minstens 20 respondenten, zo representatief mogelijk, anoniem
Verwerking	Een grafiek per vraag, met een zin uitleg
Besluit	Beantwoordt de onderzoeksvraag, met begrippen uit het hoofdstuk, en voorzichtig geformuleerd

Vaktermen

Acculturatie
Een nieuwe cultuur leren kennen en je er (gedeeltelijk) aan aanpassen, als je al in een andere cultuur opgegroeid bent.

Breaching experiment
Een experiment waarin iemand met opzet een ongeschreven regel breekt, om de regel zichtbaar te maken.

Enculturatie
Socialisatie binnen je eigen samenleving; je leert de cultuur waarin je opgroeit.

Formele norm
Een norm die in een wet of reglement staat. Wie hem overtreedt, krijgt een sanctie.

Game-stadium
Het stadium van Mead waarin een kind spelletjes speelt met meerdere rollen en vaste regels, en zichzelf leert zien vanuit de groep.

Generalized other (veralgemeende ander)
De groep of de samenleving als geheel, en wat die van je verwacht.

Gesloten vragen
Vragen met vaste antwoordmogelijkheden, zoals meerkeuze- en schaalvragen.

Informele norm
Een norm die nergens opgeschreven is, maar die de meeste mensen toch volgen. Wie hem overtreedt, krijgt afkeuring, geen straf.

Institutie
Een maatschappelijk systeem dat waarden in de praktijk brengt en ze doorgeeft aan de volgende generatie, zoals de school of het gezin.

Internaliseren
Een regel van buitenaf je eigen maken, zodat hij vanzelfsprekend lijkt.

Peergroep
Een groep leeftijdsgenoten met gemeenschappelijke interesses.

Play-stadium
Het stadium van Mead waarin een kind de rol van een significant other naspeelt, en zichzelf leert zien door de ogen van die ander.

Primaire socialisatie
De socialisatie in de kinderjaren, meestal in het gezin.

Representatief
Een steekproef is representatief als ze lijkt op de hele groep, bijvoorbeeld in geslacht, leeftijd of studierichting.

Secundaire socialisatie
De socialisatie buiten het gezin, op school, bij vrienden of in een vereniging.

Significant other (betekenisvolle ander)

Een belangrijke persoon uit de omgeving van een kind, zoals een ouder of de juf.

Socialisatie

Het leerproces waarin je de waarden, normen, tradities, gewoonten, kennis en vaardigheden van een samenleving leert.

Steekproef

De kleinere groep mensen die je bevraagt, omdat je niet iedereen kunt bevragen.

Suggestieve vraag

Een vraag die naar een bepaald antwoord duwt.

Tertiaire socialisatie

De socialisatie via de media, zoals tv, games, YouTube en sociale media.